

# Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 29. junija 2023 - Leto XXXIII, št. 26



stran 2

## OGROMNO SE DELA Z MLADIMI



BEJLI BARATKE IN ZELEN ZLAT  
stran 3



METKA LAJNŠČEK: NAJ SE PORABSKO KOLO NIKOLI NE NEHA VRTETI  
stran 6-7



KA SE JE TAM ČÜLO, TISTO JE TAM OSTALO  
stran 8



Andrea Kovács začela drugi mandat na čelu Zveze Slovencev na Madžarskem

## OGROMNO SE DELA Z MLADIMI

Pred dobrim mesecem dni je imela Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM) redni letni občni zbor, na katerem je bila za predsednico znova izvoljena Andrea Kovács, ki je tako začela drugi mandat na čelu te krovne organizacije porabskih Slovencev.

»Lahko rečemo, da se je v minulih letih kar veliko dogajalo tako na področju kulture kot gospodarstva, predvsem pa bi lahko izpostavila mlade, s katerimi ogromno delamo. Menim, da je prav to tisto, kar mora biti rdeča nit našega delovanja tako na področju kulture kot pri ohranjanju jezika, saj poskušamo pri vseh naših aktivnostih uporabljati slovenščino in na ta način okrepiti narodno identiteto. Vsekakor želimo z vsemi aktivnostmi, tudi na gospodarskem področju, poskrbeti, da bo naša pokrajina še bolj privlačna ne samo zaradi turistov, ampak predvsem za to, da za tiste, ki živijo tukaj, ustvarimo takšne razmere, da bodo tu tudi osta-

dnem obdobju smo se bali, kaj se bo zgodilo z našimi kulturnimi skupinami. Seveda smo imeli tudi v Porabju skupino, ki je prenehala delovati. Razlog je bil predvsem v tem, da so v njej sodelovali starejši, ki se v strahu pred virusom niso želeli več družiti. Večina skupin, predvsem folklorne in pevski zbori, pa deluje še naprej. Tudi mladi so aktivni na tem področju. Imamo glasbeno skupino Seničke sinice, pa tudi dve pevki, ki nastopata tudi samostojno. Tudi druge kulturne skupine imajo podmladek. Bo pa treba z njimi še naprej veliko delati. Zahvaljujem se vsem mentorjem in vsem članom kulturnih skupin, da ohranjajo našo tradicijo in kulturno dediščino,« je poudarila sogovornica, ki zagotavlja, da bo ZSM še naprej podpirala delovanje kulturnih skupin ne le z omogočanjem vaj, ampak tudi s številnimi nastopi tako doma kot v Sloveniji kot drugod na Madžarskem. Še vedno obstaja tudi

o tem, da ko bo nekaj postavljeno na oder, to ne bo predstavljeno publiki le enkrat, ampak večkrat.«

Znano je, da se v zadnjem obdobju ZSM ne ukvarja le s kul-

namenjenih za gospodarsko pomoč podjetjem, 680 tisoč evrov pa bo šlo za področje turizma.

»Zavedati se moramo, da mora biti razpisna dokumen-

v minulih letih že veliko postorila, tudi ob pomoči evropskih sredstev,« je še poudarila Andrea Kovács in pojasnila, da je bila slovenska skupnost spet aktivna in je na aktualne Interregove evropske programe prijavila štiri svoje projekte. Poleg ZSM in RASK je partner pri enem od prijavljenih čezmejnih projektov še Državna slovenska samouprava (DSS). ZSM je s partnerji prijavila projekt Ride for culture, »ki je namenjen kulturni dediščini oziroma temu, da kulturno dediščino vnesemo v turistično ponudbo. Potem imamo še nadaljevanje projekta Ethos Land, in sicer gre za Ethos Land Experience, pri katerem bomo nadaljevali razvoj lokalnih izdelkov tako na slovenski kot madžarski strani meje. Imamo pa še projekt Genius, ki je namenjen mladim, tako študentom kot dijakom.« ZSM pri tem projektu, ki je namenjen razvoju programov s področja turistične ponudbe, sodeluje z Ekonomsko-poslovno fakulteto iz Maribora in monoštrsko srednjo strokovno šolo Bela III. DSS je s partnerji iz Slovenije prijavila projekt, v okviru katerega bi za turistične namene preuredili odkupljeni mlin na Gornjem Seniku.

Silva Eöry



Pod okriljem Zveze Slovencev na Madžarskem deluje tudi Folklorna skupina upokojenk, ki je imela leta 2021 svojo 10. obletnico delovanja. Ob tej priliki je predsednica ZSM Andrea Kovács članicam skupine izročila priznanja.

turo, ampak tudi z gospodarstvom, saj vemo, da ob pomoči Slovenije poteka razvojni gospodarski program, za katerega je v Porabju operativno zadolžena Razvojna agencija Slovenska krajina (RASK), ki

tacija skladna tako s slovensko kot madžarsko zakonodajo. Sicer pa menim, da bo gospodarski program prav gotovo pozitivno vplival na našo skupnost, saj se zavedamo, da je narodna skupnost brez lastnih gospodarstvenikov šibka. Vemo, da imamo samo enega podjetnika, ki ima več kot tridesetletno zgodovino. V prejšnjem sistemu je bilo namreč podjetniške ideje zelo težko uresničevati. Priznati moramo, da nismo leni, saj vemo, da je skupnost



Porabski gospodarstveniki po podpisu pogodbe o sofinanciranju z generalno konzulko Metko Lajnšček, predsednico ZSM Andreo Kovács in zastopnikom Urada za Slovence Robertom Kojcem

li,« je na vprašanje o pričakovanih v drugem mandatu odgovorila Andrea Kovács in dodala, da Porabje postaja območje, kjer se da kakovostno živeti.

»Vemo, da vsak človek potrebuje druženje. Zakaj tega ne bi počel v slovenskem okolju. Zakaj ne bi hodil na naše kulturne in druge prireditve, na dogodke, ki so povezani z našo kulturo. Takoj po kovi-

želja, da bi v Porabju ponovno zaživela gledališka skupina, v kateri bi delovali tudi mladi: »V zadnjem obdobju smo imeli različne prireditve, praznovanje kulturnega praznika in podobne, na katerih so imeli pomembno vlogo naši otroci. Šlo je za izredno kakovostne, lahko rečemo kar predstave, ki pa jih zaradi kovida nismo uspeli izvesti večkrat. V prihodnje moramo razmišljati tudi

deluje pod okriljem ZSM. Novembra lani je izšel prvi javni razpis v sklopu 1. ukrepa tega programa, na katerega se je uspešno prijavilo 12 mikro, malih in srednje velikih podjetij iz Porabja. Pred kratkim, ko je bil na obisku v Monoštru slovenski gospodarski minister Matjaž Han, sta bila napovedana nova razpisa, ki naj bi bila kmalu. Nekaj manj kot 490 tisoč evrov bo ponovno



Veleposlaništvo Republike Slovenije v Budimpešti je 22. junija v palači Štefanija pripravilo slavnostni sprejem ob dnevu državnosti Slovenije. Častni gost dogodka je bil minister, ki vodi Urad predsednika vlade Gergely Gulyás.

FS



## Bejli baratke in zeleni zlat

Sombotelški Slovenci smo na prauške po stopajaj svetoga Martina ojdli od leta 2001. Vsikdar smo gorpoiskali kakšo cerkev svojoga patronuša v Sloveniji, zmejs pa se spoznavali z veukim bogastvom, šteroga skriva naša matična

v šteroga je barate pauzvo s Francuskoga. Té menihi so osem vör molili, osem vör delali in osem vör počivali. Tau bi eške nika špajsnoga nej bilau, bole čüdno pa je, ka so med sebov nikdar nej smeli gučati. Vsikši je živo ejkstra v

takša krčma v cejloj Evropi, v šteroj eške gnesnedén vino pa drügo piti natačejo.

V klauštri je inda živelo samo dvanajset menihov (telko je bilau Jezošovi apoštolov), vanej pa je delalo eške šestnajset laični baratov. Na srejni samostana stogi rüševina cerkve svetoga Ivana Krstitela, štera je lejpa pelda mejšanice romanske in gotske arhitekture. Ka bi se v graubo lagvom vrejmeni stené od znautra nej pobantivale, so napravili edno takšo strejo, štera se leko z elektromotormi krajpotegne. Tagor pelajo stube, vrkaj leko na gnauk stogi dvanajset turistov pa s svojimi mašinami dojdjemé stare zidine. Od tistec se fajni vidi kapejla vsej svecov tö, v štero smo batrivno nutstapili. Kak prauškarge smo v maloj zidini z dobrov akustikov zaspejali pesem Je ange Gospaudov.

»Bejli baratke« (tak so je zvali zavolo njinoga gvanta) so meli svojo patejko, v šteroj so vrastva küjali s vsefelé zelišč (gyógynövények) s svojoga dvoriška. Meli so svojo knjiž-

nedén so k sreči že ovaški cajti, turiste čaka eden lejpi muzej tö.

Po kračišom počinki je naš bus že pá naglo leto po avtocesti prauti Celji. Tau je tista krajina, gde največ hmelja pauvajo v cejloj Sloveniji,

žetve hmelja in »lajkofa« na konci bili.

Na tau meštirjo se je dobro razmo Simon Kucec, šteri je v tau krajino prišo na konci 19. stoletja. Začno je na veuko pauvati »zeleni zlat« (tak so zvali hmelj) in dojküpo



*V cerkvi svetoga Ivana Krstitela v Žički kartuziji stogijo več samo stené - človek žmetno dá valati, ka so v njej mešüvali samo za dvanajset baratov.*

domovina. Gda je leta 2020 vövdarila pandemija koronavirusa, smo mogli dojpövödati svojo prauškarsko paut, pa se nam je dve leti nikam nej prišikalo titi. V lanjskom leti smo že malo bole batrivni gratali, pa smo znauvič gorseli na avtobus - istina, ka smo se samo za en den in samo v bližanje Slovenske gorice na slovenskom Štajerskom odpelali.

Gnesnedén bole slobaudno živémo, skoraj smo že pozabili, v kakšoj veukoj nevoli smo bili. Grajnec so pá na šurko oprejte, zatok je nas, Sombotelčare tö začnila srbeti peta, pa smo se 10. juniuša napautili v krajino kauli varaša Celje. Kak Martinovi prauškarge smo za svoj prvi ciu odebrali eden klaušter, za zadvečerak pa smo si vözbrodili spoznavanje s pauvanjem hmelja (komló).

Po vauski in krivi poštijaj smo se spiščavali doj s štajerske avtoceste prauti maloj vesnici Žiče. Tam, v dolini svetoga Ivana Krstitela je v 12. stoletji grof Otokar III. Traungavedau zozidati eden kartuzijanski (karthauzi) klaušter,

svojoj maloj celici, srečali so se samo pri vküpnöj molitvi v cerkvi ali gda so obed geli. Vsikdar so tüoma mogli biti, če je nekak nika na glas pravo, so ga sigurno poštrafali.

Žička kartuzija je bila prva na Slovenskom in najstarejša v cejloj Srejdnoj Evropi. (Gnes-



*V Ekomuzeji hmeljarstva je največkša atrakcija film z »virtualnov realnostjov«.*

nedén živéjo takši baratke v bejli gvantaj v Sloveniji samo pauleg vesi Pleterje, na Vogrskom pa nindrik nej.) Gda smo Sombotelčarge prišli k toma klauštri, smo vidli, ka je lepau gorobnovleni pa dosta turistov tam gorprijajo. Oprvim smo stapili do »Gastuža«, tau je prej najstarejša

nico, štera je prej skor tak bogata bila kak vatikanska, v njej so tistoga reda držali više dve gezero knjig. Gda je avstrijski cesar Jožef II. na konci 18. stoletja razpüsto vse klauštre, v šteraj so nej lüstvo vračili ali včili, so Žičko kartuzijo skor do slejdnjoga cügla vrazmo znosili. Gnes-



*Nej je čüda, ka se leko z »zelenoga zlata« zeleno pivo tö sküja - in koštava pri »fontani piva« v varaši Žalec.*

depa od tistec je eden veuki tau evropskoga pauva ranč tak. Tau vsakši vej, ka s té rastlike pivo küjajo, depa nej gvüšno, ka vsi vejmo, kak se tau napravi. Zatok smo se napautili v varaš Žalec, gde so v zidini, v šteroj so inda svejta hmelj sišili, napravili muzej té meštirje. Na več štaukaj nutpokažejo, kak se sadijo cepike, kak se z vözraščenoga hmelja dojpoberé sad pa kak se z njega pivo napravi. Té muzej je posaben zatok tö, ka se leko v njem pogledneta dva filma. Prvi je dokumentaren z 1960-i lejt in je malo idealistično napravljeni. Donk pa leko vidimo, kak je hmelj prauti nébi raso gor po drautaj, šteri so bili dugi pobérali v košare. Tau so delale zvečkšoga ženske, ki so kak plačo za svojo delo dobile male cedale, štere so na konci leko nutminile na peneze. Drügi film je spoj moderen, pogledne se ga s posabnimi aukolami, tau je »virtualna realnost«. Gor smo si djali té špajnsne »klabüke« na glavé in se za en malo čütli, kak liki bi na srejni edne indašnje

fabriki v Žalci in Laškom. Un je biu prvi, šteri je v svoji pivovarnaj samo slovenskim delavcom slüžbo davö, zatok ga zovémo »očö laškoga piva« tö.

Samo od teorije se pa ne more živeti, zatok smo se od muzeja pejški napautili v središče varaša. Tam stogi erična »fontana piva«, tau je prvi stüdenec na svejti, s šteroga pér vötečé. Žedni pautnicke si morejo oprvim eden glazojnatni krigli küpiti, v šteroga leko sledik natačejo in koštavajo šest féle piva.

Na placi je bilau vrnau te više stau prekmurski turistov in igrate so najmenje tri gorenjske goslarske bande. Spejvalo se je, plesalo se je, nej smo se pa mogli dugo veseliti, vej se je pa trbelo napautiti nazaj prauti Somboteli. Naša slovenska samouprava je za nas pá organizérala eden lejpi den v matičnoj domovini - malo za düšo in malo za tejlö. Vej pa edno brezi drügoga ne more biti. (Kejp na 1. strani: Takši gvant so nosili kartuzijani, štere so zavolo toga »bejle barate« zvali.)

-dm-



## PREKMURJE

Goran Dragič

Goran Dragič, kapetan slovenske košarkarske reprezentance, stera je leta 2017 na evropskon prvenstvu osvojila zlato medaljo, zadnja leta pomaga obnavlata zvušnja košarkarska igrišča po Sloveniji. Leta 2019 je bila prva na redi Ljubljana, dve leti sledkar Maribor, lani pa Laško in Novo mesto. Kak peta je zdaj na red prišla Murska Sobota.

Brodim, ka si je Gogi, kak toga eričnoga slovenskoga košarkara ške radi zovejo, Prekmurje voodabrau tudi zavola toga, ka je biu njegov dejdek (materin oča) Oskar Osko Prekmurec. Njega je iz Gornjih Slaveč življenska paut odpelala v slovenski glavni varaš, ge sta v držini Dragič sledkar gorrasla tudi dva pojba, pauleg Gorana ške Zoran, steri je tudi košarkar.

Preminaučki keden so pri prvi soboški osnovni šauli slavnostno prejkдали, nej samo eno liki celau dve igrišči. Ta šaula je bila, tak pravijo, voodabrana zatau, ka oni ne zaperajo dveri svojoga dvaura in tak ka leko sakši pride k njin zadvečarka po pouki lūčat na koš. Z akcijo obnove košarkarskih igrišč po Sloveniji ške Fundacija Gorana Dragiča mlade pa prpelati na zvušnje športne površine. Igrišča so opremljena z Goranovin kejpom in posebnimi info tablami s QR kodami, prejk sterih leko uporabniki igrišč s pomočjav mobilne aplikacije #podamdai-gram preverijo, što se je prijavo na igrišči, pauleg toga pa leko pridejo ške do vsebin za trening in spoznajo različne zabavne košarkarske igre.

Kak san že napisala, sta bili v Murski Soboti prenovljeni celau dve košarkarski igrišči, in sicer eno glavno in eno menše, na steron se je prva špilala odbojka. Cela investicija je ocenjena na 60 gezero evrov, od tega je soboška občina prispevala neka menje kak 40 gezero evrov.

Silva Eöry

## Pod Srebrnim brejgom ...

... vse menje tisti lidi ostane, steri so banke znorili, lidi v investicije napelavali pa druge lagve finančne malverzacije za svoj asek delali. Eške nej dolgo nazaj se je najbolje bogatoga Slovenca imprerij vküperzrušo. Sandi Češko je dve velki firmi emo (Studio Moderna, TopShop) pa dosta drugi, menjši, steri so s tejm velkima bile finančno vküper zvezane. Velki pejnezi so



*Zadravcoviva sta si spodkar pod vilami eške privat plažo napravila, jo nut ogradila. Tau se po hrvaški reguleja ne sme delati. Tak znauva za njima policija pa biroviija stodji. Vse tau je njegva žena delala, gda je sebe za socialni problem dau vōzglasiti. Na tom mesti pa socialni problemi ne morejo živeti. Za eden cejli teden trbej 15 772 evrona plačati.*

od ene do druge firme »prejktekli«, se obračali. Pri vsejm tejm se vsigdar padarge za finančne probleme najdejo. Se najdejo, gda vrag šalo vzeme. Tajkun za privatizacijo ga zovejo, policajge pa biroviija ga iškejo. Ovak pa na ménje Darko Horvat čuje. Kak smo že vcejlak na začetki pisali, vse menje takši lidi doma ostane, tak Horvat že tō v Dubaji živē, tam slovenska policija pa biroviija nikšne mauči nemata. Tak de zdaj vse dugē od indašnjoga bogataša tam »frizejro«, finančna lūjknja pa je že zdaj tak globka pa velka, ka od toga bole ne tumačimo. Leko bi komi lagvo prišlo. Ovak pa je Dubaj že eden čas tisti varaš, v sterom finančni kriminalci si svoj mer najdejo. Zmejs med njimi je indašnji direktor ene velke baute Matjaž Zadavec ranč tak »delo«. Njegva pripovejst telko črni lūjkenj v sebi ma, ka eške čūda, ka tadale leko nauve biznise tira. Neka lejt nazaj bi v vauzo mogo iti, ka na velke je svojo firmo nauro. Pa se je zgučo, ka un bi tau s humanitarnim delom dojaslužo. Pa eške je biroviija proso, aj njemi nika štrafa nej trbej plačati. Je lažo, ka spoj nika pejnez nema, žena pa držina za njega skrb majo. Depa, v tom istom časi je v Dubaji živo, velke biznise je tiro. Steri je pri njem škeu investejrati, najmenje 100 000 evronov je mogo dati. Pa je tau tō nej dolgo trpelo, vse je na nikoj prišlo, dosta lidi je brez svoji pejnez ostanolo. V Dubaji ga je tō biroviija začnila iskati, nazaj skur na domanji prag je prišo. Njegva žena je luksuzne vile vcejlak skrak maurdja dala zozidati.

Naš Srebrni brejg je dosta menjši kak pa Burj Khalifa (585,4 m) v Dubaji, v sterij je Zadavec indasvejta za 2300 evronov na teden živo. Telko je za 50 kvadratni metrov plačati trbelo. Depa, naš brejg nikan gor neške rasti, perauvnost pa gizdavost sta njemi nigdar nej domanjivi bili.

Miki Roš

## IZ NAŠE KÜNJE: SPRTOLEŠNJE POGAČE

Vsakša stvar, štera se začne na »sprtolejt«, je za mene. Tao je cajt, gda vse venej lepao cvete, drejve majo najlepšo zeleno farbo, pa vreme je gli super, nej preveč mrzlo pa nej prevraučē. Spomladi je za mene gli vse prav.

Če pa se šče pogače začnejo ne rejč »spomladansko«, kak do gli danešnje, do pa 100 % prišle na mizo v naši kuči. Tau pa zatao, ke se te zna, ka de tau neka lejkgoga, svežoga, pa vseeno sladkoga. Najprle bi pa o danešnjom recepti neka še povejdala:

- iz enoga pleja se tej pogač dosta vōnarejže,  
- super se držijo na piknikaj, ka jim toplo ne škaudi, pa či glij so takše, kak če bi kremu v sebi mele, štera je lejka pa sveža.

Zatao tiste gospodinje, štere se spitavlete, ka nesti s sebo na piknik ali meti na mizi pri kavi, gda je venej lejpo sunčno vreme, pa ka še pun tanjer vōnarejžete, tau de te recept za vas.



Za testau te nücali:

- 400 g ostre mele
- 150 g cukra
- 250 g putra ali margarine
- 1 pecilni prašek
- 5 žučakov

Za kremu te nücali:

- 200 g cukra
- 5 belakov
- 7 velikih žlic mele
- 3 vanili cukre
- 800 g kisle smetane
- 2 navadniva jogurta

Nücali pa te šče sadje po želji (lejko pa napravite tudi brez sadja), pa bole globoki plej, velki nendri 30x40 cm.

Iz napisanih sestavin najprle zamejsimo testau pa ga razdelimo na dva dela. En del ali razvalekamo ali pa s prstami razporedimo v masen plej, drūjgi del testa pa damo v zmrzovalnik.

No, gda testau razporedite v plej, pride na red priprava kreme. Najprle sküper s cukron čim bole na trdo stepemo pet belakov, te pa postopoma s kijanco naraj dodamo vanili, melo, kisko smetano pa jogurt. Čista na konci primejšamo sadje. Ge sam za mojo-ga ponücala višnje iz enoga kompota, lejko pa date notri breskve iz ene vekše konzerve ali pa sveže sadje, kak so jagode ali ribez, ka vam pač srce želej. Pazite edino, ka svežoga sadja nede preveč, ka ne bi preveč soka spūjstilo, pa vam packasto ostane.

Kremo polijemo pa razporedimo na testau. Iz zmrzovalnika zemo šče drūgo polovico testa, ga naribamo prejk cejle kreme, lejko pa tudi na male falačke trgamo pa dejvamo gor.

Pogače pečemo na 175 stopinjaj. Vmejs z zobotrebcom probajte, če se je krema skaus spekla. Če je testau zgoraj že fajn rjavo pa mislite, ka je krema še izda mokra, pokrijte plej s folijo, pa še tak pečte.

Pogače fajn ohladimo, po želji je pred postrežbo lejko potrausimo s cukrom v praji.

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

## PISALI SMO PRED 30. LETI

V 13. številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 1. julijuša 1993, je Marijana Sukič pisala o tom, kak so bili 17. in 18. junijuša Porabski Slovenci na obiski na avstrijskom Koroškem: »Eden od namenov našega obiska je bilo gospodarstvo. Želeli smo spoznati predvsem, kako deluje slovensko gospodarstvo na Koroškem. Obiskali smo Dvojezično trgovsko akademijo v Celovcu, ki tretje leto izobražuje kadre za potrebe gospodarstva. Kot so povedali, so si šteli za velik uspeh, da so dobili poleg klasične slovenske gimnazije še eno srednješolsko ustanovo. Prišli so do spoznanja, da gimnazija usmerja mlade Slovence predvsem v klasične poklice, medtem ko jim za gospodarstvo in bančništvo zmanjkujeta dvojezičnih kadrov. Za dvojezične izobražence je precejšnje povpraševanje ne le v slovenskih podjetjih na Koroškem, temveč tudi v drugih podjetjih ob meji in celo v Sloveniji. »Ustanavljanje slovenskih hranilnic in posojilnic na Koroškem je bilo tesno povezano z namenom, da se slovensko prebivalstvo reši gospodarske odvisnosti in da s samopomočjo ustvari ugodnejše možnosti tudi za kulturno in politično delovanje,« lahko preberemo v knjižici z naslovom 100 let posojilnice Dobrla vas. Podobnemu razmišljanju smo bili priča v pliberški posojilnici in zadrugi. Zvedeli smo, da je slovenska posojilnica druga največja tovrstna ustanova v mestu in da s precejšnjimi sredstvi podpira delovanje slovenskih kulturnih in športnih društev. Ogleдали smo si podjetje Rutar in blagovnico Krivograd. V pogovoru z gospodom Rutarjem smo izvedeli, da je najnovejša slovenska gospodarska organizacija Gospodarska zveza, ki združuje slovenske podjetnike na Koroškem. Obisk ni bil namenjen le gospodarstvu, obiskali smo tudi slovenski oddelek avstrijskega radia in televizije, katerega delovanje nam je predstavil vodja Mirko Bogataj. S tajnikom Narodnega sveta Marjanom Pippom smo se pogovarjali predvsem o delovanju Mohorjeve družbe in Mohorjeve ljudske šole. Slišali smo o zanimivi metodi dvojezične šole, ki bi se jo splačalo poskusiti tudi pri nas. V Mohorjevi ljudski šoli jezike namreč dnevno »menjavajo«, to se pravi, da en dan poteka pouk v slovenščini, drugi dan v nemščini. Na pogovorih je bilo tudi precej besed o političnem sodelovanju. Delegaciji sta ugotovili, da so vse tri zamejske slovenske skupnosti podobno zastopane v zakonodajnih telesih. Matevž Grilc je dal pobudo, da bi bilo zelo koristno, če bi se predstavniki Slovencev iz Italije, Avstrije in

Madžarske čimprej srečali in se dogovorili za vprašanja, s katerimi bi lahko skupno nastopali bodisi v Sloveniji ali v mednarodnih organizacijah. Predstavniki koroških Slovencev bodo podpirali včlanitev Zveze



Slovencev v FUENS (Federalistična unija evropskih narodnih skupnosti). Spet je bilo precej povedano o akutni temi Porabja. Gre za reševanje slovenskega bogoslužja na Gornjem Seniku. Predsednik Mohorjeve družbe Jože Kopeinig in tajnik Slovenskega dušnopastirskega urada sta nam obljubila, da bosta željo Seničanov posredovala pristojnim. P. s. Pred kratkim smo od župana Gornjega Senika dobili razveseljive vesti. Vse kaže, da se bo problem slovenskega bogoslužja kmalu rešil. Od 1. julija naj bi vsako nedeljo maševal na Gornjem Seniku gospod Camplin, in to po maši v madžarskem jeziku. Le upamo lahko, da je vest utemeljena in da bo res tako!«

Irena Barber pa je pisala o tom, kak so gorenjeseniški pevci šli na tabor slovenskih pevskih zborov v Šentvid pri Stični: »Letos so že 24-krat vküp pozvali tabor za pevce. Ka je té tabor, tau bi vam zdaj na kratki rada povedala. Istina, ka steri je eške takšo nej vido, ne more s pametjov gorprijeti, ka tau znamenjuje, gda več gezero pevcev vküp pride pa nagnauk spejva. Na ednom tali je tau šendviški pevski tabor. Na drugom tali pa, da na tabor pozovejo zamejske zборе tü, kak je naš. Tej že v soboto večer majo poseba koncert. V nedelo pa se godi nika velkoga. Že gda je pau devet, začnejo probo. Tisto drži tak 2 vöri. Na sunci, med dosti gezero pevci sprobamo, če mo vedli vküp spejvati. Kak je tau mogoče? Tak ka nam note pošlejo, doma se navčimo pesmi, tam pa z drugimi vred moramo spejvati. Gda je pa pau

dvanajset, se začne povorka (felvonulás). Vsakši nese svojo tablo. Moram povedati, da naše pevce radi majo v Šentvidi. Dobro edno vöro odimo, da vsakši na svojo mesto pride. Posaba moški zbori, ženski pa mešani. Venej so naredjene takše velke stumbe na tri strani, ka kumaj gor vidiš. In sé napunijo. Spotkar pa policijska velka banda rejže, tak ka se vse trausi. Gda je pau edna, te se začne program tabora. Fanfare dajo na znanje začetek. Televizija direktno prenaša, ka se tam godi. Po slovenski himni - štero so goslarge igrali, dosta gezero pevcev pa spejvalo - se je začno program. Moški, ženski, mešani pevski zbori so popejvali. Letos je oprvin malo ovak bijo program napravljeni, kak prvin. Če sam dobro štejla, 16 parov plescov je tü nastaupalo. Gorenjske, dolenske pa belokrajinske plese so plesali. Mi pevci smo njim pa vsi vcuj popejvali. Tau smo se tü mogli doma navčiti. Tau je sploj veselo bilau, ranč tak, kak gda smo z velkov bandov meli skupni program. Dvej pesmi so nam poslali, aj se navčimo. Policaji so te naute začnili rezati, mi pa popejvati. Tisto je tak djalo, ka je našoga busa šofer tak na 3 kilometre daleč bijo, ka je tam skrb emo bus, pa je pravo, ka se je tam eške najbolje čulo. Tak pravijo, ka pesem nema meja. Tau je istina. Če spejvaš, si gnaki z drugimi, se nika ne laučiš, doživeš pa nika posebnoga, nika za mir, nika za dobro dušno vest.«

Na zadnji strani, v rubriki Nika za smej, pa so bralci leko prešteli: »V našom varaši v Tromejniki sedi edna lejpa dekla. Nej dugo pa naš Lujzek tü not stauipi v Tromejnik. Zagledna tau lejpo deklo. Lujzek je velki štrik, včasini se vcuj spravi k mladoj dekli. No, dapa probleme so nej male. Lujzek je nej znau nemški, dekla je pa iz Avstrije bila pa nej znala nej slovenski pa nej vogrski. Naš Lujzek pa zdaj včasini nika vönajde. Vzeme eden papir pa pero pa eden auto doj namala. Dekla včasini zna, ka ške Lujzek. Za edno malo že v autoni sedita pa se pelata. Gda sta prišla v Sombotel, Lujzek stane pa doj namala edno gostilno. Za edno malo že tam večerjata. Kumaj sta večerjo dokončala, gda zdaj dekla prosi papir pa pero pa doj namala edno postalno. Zdaj se je vöpokazalo, ka je naš Lujzek zatok itak nej tak velki štrik, kak se drži. Drugi den se sreča s padašom pa ma prpovejda, kak me je šlau pa etak pravi: »Ta avstrijska dekla je pa strašno vrajža. Kak je pa ona tau vönajšla, ka ge v takšoj bauti delam, gde omare pa postele odavamo...«

*Vküppobrala Silva Eöry*

## ŽELEZNA ŽUPANIJA

*E-roleri v vodej*

Od lani septembra se leko e-roleri posaudijo v Somboteli, vsevküp 72 taši točk je v varaši, gde se leko vzemejo pa doladejejo. Nika drugo nej trbej, samo edno aplikacijo na telefoni, registriraš se pa dolaprešteš na rolleri QR-kodo. Največ taši točk je v centri varaša, zato ka tü se nüca največ e-rolerov. Če si stoj posaudi roler, te se najprvin 250 forintov gorazračuna za registracijo, potejm pa za vsakšo minuto 60 forintov trbej plačati. S punim akumulatorom se 35 kilometrov leko pelamo, hitrost pa leko doseže 25 km na vöro.

Zdaj se že vidi, ka proto tauma, ka 72 točk je, gde se roleri dola leko postavijo, dosta je taši lidi, steri je tam njajo, ranč gde se njina paut skonča. Zavolo toga firma, stera se s tau storitvijov (szolgáltatás) spravlja, te tazlúčene rolere sama mora vküppobrati pa nazaj je mora zvoziti na te postaje. Največša baja je nej samo tau, večša baja je, ka tej tazlúčani roleri se ne morajo nücati. Gnauk zato, ka so nej na postaji, drugo pa tau, ka so akumulatori prazni. Tau je velka sreča, ka v centri firme vsikši roler vidijo, kama koli so ga dolapostavili, zavolo toga, ka majo GPS. Depa dosta taši lidi je, steri te rolere, aj se prejk GPS-a ne najdejo, nutra v potok ali v mlako zlüčajo. Tau so zdaj nejdavnik opazili tak, ka tisti mladi, steri z magnetom lovijo po vodaj železo, so že večkrat najšli kak v reki Perint tak v Csónakázó mlaki e-rolere. Tau je baja, ka e-rolere vö iz vode sprajti je nej leko delo, ranč tak kak gda se ribe lovijo, potrpljivost trbej. Tau istina, ka e-roler je nej riba, depa zavolo toga, ka ga magnet ne more redno vloviti, ka nejma tašo površino, gde bi se leko vlavovo, sploj težko ga je vö iz vode sprajti.

*Karči Holec*



## OD SLOVENIJE...

Forum za dialog in mir na Balkanu

V Kopru je bilo medversko srečanje Forum za dialog in mir na Balkanu, ki so se ga udeležili visoki predstavniki verstev v regiji, pa tudi slovenska predsednica Nataša Pirc Musar. Forum, ki ga je skupaj s koprsko škofijo organizirala Slovenska škofovska konferenca, je z uvodnim nagovorom odprl njen predsednik Andrej Saje. Kot delegat papeža Frančiška se je srečanja udeležil vatikanski državni tajnik Pietro Parolin. V nagovoru je opozoril, da so balkansko regijo nekoč poimenovali sod smodnika, a hkrati »smo v regiji videli tudi veliko izjemnih primerov sožitja med pripadniki različnih narodnosti, kultur in izpovedi«. Kljub temu izzivi v regiji po njegovem mnenju ostajajo. Med drugim je treba nenehno vlagati v kulturo srečevanja, podaril je tudi pomembnost medverskega dialoga, ki je tudi po mnenju papeža Frančiška »bistveni pogoj za mir«.

Kardinal Parolin se je v Kopru srečal tudi s predsednico republike Natašo Pirc Musar in predsednikom vlade Robertom Golobom. Pogovarjali so se o pomenu miru, vojni v Ukrajini in razmerah na Zahodnem Balkanu. Premier Golob in državni tajnik Parolin sta se ob tem zavzela za tvorno sodelovanje v obdobju 2024 in 2025, ko bo Slovenija zasedala mesto nestalne članice varnostnega sveta.

Medverskega srečanja v Kopru so se udeležili predstavniki katoliške, pravoslavne, luteranske, islamske in judovske skupnosti. Tudi njihovi predstavniki so v nagovorih poudarili potrebo po nenehnem aktivnem premagovanju razlik in medsebojnemu dialogu. Ob koncu foruma so udeleženci sprejeli posebno deklaracijo s sklepi, v kateri med drugim ugotavljajo, da je njihov skupni cilj mir, zato pozivajo vse posameznike, zlasti tiste na vodilnih položajih, naj ga širijo in si zanj prizadevajo.

Šesta oseba na čelu Generalnega konzulata Republike Slovenije v Monoštru, Metka Lajnšček, je na začetku svojega štiriletnega mandata 19. septembra 2019 priredila predstavitveni sprejem. Pred slavnostnim dogodkom je za naš časopis povedala, da je na prišla na ta položaj, da bi po-



Generalna konzulka se je dejavno udeležila številnih kulturnih dogodkov v Porabju, večkrat je odprla tudi razstave stvaritev z monoštrskih likovnih kolonij (ob njej sodelavka Brigitta Šooš).

magala porabskim Slovencem, ki so jim njena vrata vselej odprta. Pred kratkim smo generalno konzulko znova prosili za pogovor, in sicer za oceno preteklih štirih let.

*- Dosti vode je odteklo po Rabi, odkar sva se v teh prostorih prvič pogovarjala. V tem obdobju ste se udeležili skorajda vseh političnih, gospodarskih, prosvetnih in kulturnih prireditvev v Porabju, se je pa v tej pokrajini v zadnjih štirih letih prav gotovo marsikaj spremenilo. Za začetek, prosim, ocenite sedanji položaj slovenskega jezika in kulturne dediščine v krogu tukajšnje skupnosti.*

»Porabsko slovensko narečje je v pokrajini še zelo živo, knjižna slovenščina pa si zlasti pri mladih utira pot. In vsi skupaj – celotna skupnost, narodnostne organizacije in inštitucije ter ne nazadnje obe državi – delamo in smo delali za isti cilj: da se slovenski jezik, kultura in dediščina tukaj ohranijo. S tem namenom so potekale številne prireditve, na katerih smo peli slovenske pesmi, plesali domače plese in tako ohranjali dediščino. Organiziranih je bilo veliko dogodkov in delavnic tudi za mlade, da bi spoznavali Slovenijo, slovenske šege in vrednote.

Dandanes to ni vedno enostavno. Veliko večje skupnosti, kot je porabska, se spoprijemajo z izzivi globalizacije, digitalizacije, s spremembami vrednot ali brezmejnimi priložnostmi, ki zbuja željo po novem in neznanem. Zato bi se ob tej priložnosti rada zahvalila vsem:

celotni skupnosti, krovnicima organizacijama Zvezi Slovencev na Madžarskem in Državni slovenski samoupravi z obema predsednikoma, slovenski parlamentarni zagovornici, šolam, vrtcem, višji svetovalki za porabsko narodnostno šolstvo, narodnostnim medijem, lokalnim narodnostnim samoupravam, kulturnim skupinam ter njihovim mentorjem, društvom, tudi soboški in sombotelski škofiji, razvojni agenciji, da delajo za obstanek Slovencev v Porabju in za razvoj pokrajine. Porabski Slovenci so v preteklosti s svojo vztrajnostjo, trdoživostjo in narodno zavestjo preživeli viharje zgodovine. Sama sem prepričana, da so ta hip porabske korenine še dovolj močne.«

*- Govorili ste o številnih dogodkih v pokrajini, mnoge med njimi je priredil tudi generalni konzulat. To so bili programi kulturne ali turistične narave, pa ne pozabimo na odmevne proslave ob slovenskih državnih praznikih. Pred štirimi leti ste mi dejali, da ste v Monošter prišli zato, da bi pomagali tukajšnji narodni skupnosti. Zakaj ste se med svojim mandatom trudili za vzpostavitev prijateljskih odnosov z domačini?*

»Slovenija je diplomatsko-

-konzularno predstavništvo v Monoštru, v središču Porabja, odprla v prvi vrsti zato, ker tu živi avtohtona slovenska narodna skupnost. In sama vidim generalni konzulat kot prvo vez Porabja in porabskih Slovencev z matično domovino. Zato sem rada odhajala med ljudi, se udeleževala prireditvev, rada sem jih poslušala, se z njimi pogovarjala – tudi v domačem narečju – in jih na ta način tudi spodbujala, jim dajala voljo za nadaljnje delo. Ne nazadnje pa sem tako izrazila tudi spoštovanje do njihovih prizadevanj, do njihovega truda, da ohranjajo slovenski jezik, slovensko kulturo in narodno identiteto.«

*- Če že govoriva o prireditvah generalnega konzulata, so večkrat v ospredje stopile čebele, panjske končnice in medovite rastline. Zakaj ste v preteklih letih temu področju posvetili*

atributi, ki so všečni, s katerimi lahko utrjujemo in krepimo podo Slovenije.«

*- Vsi ti dogodki so bili prirejeni tudi za mlade porabske Slovence. Pozornost ste posvetili malčkom v vrtcih in osnovnošolcem, toda tudi srednješolcem in študentom. Zakaj se vam je zdelo pomembno vključevanje mladine v narodnostne aktivnosti?*

»Z mladimi smo res veliko delali. Vključevali smo jih v svoje dogodke, skupaj smo praznovali dan čebel, sadili medovite rastline, risali panjske končnice, zaužili tradicionalne slovenske zajtrke. Priredili smo tudi lončarsko delavnico z mladimi v okviru Dnevo slovenske kulturne dediščine, teh dogodkov je bilo torej res veliko. Sama sem se rada udeleževala tudi njihovih prireditvev, pogosto sem bila gostja v šolah in vrt-



Na Generalnem konzulatu so skupaj s Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota priredili več odmevnih dogodkov. Metka Lajnšček tokrat vidimo v družbi pravljicarjev iz Pomurja, po enem od pravljicnih večerov za odrasle.

*toliko pozornosti? Zakaj je pomembno izpostaviti, da Slovenija v teh panogah prednjači v svetovnem merilu?*

»Vsa ta področja, ki ste jih našli, predstavljajo Slovenijo kot lepo, privlačno, čisto, okolju prijazno in zanimivo deželo, kot atraktivno turistično destinacijo. In kot tako smo jo želeli predstaviti najprej porabskim Slovencem – kot njihovo matično domovino – in seveda tudi širši madžarski javnosti. S temi programi in aktivnostmi smo bili dejansko prisotni v obeh obmejnih madžarskih županijah, Železni in Zalski. Na ta način smo krepili čezmejno sodelovanje, vključevali smo akterje z obeh strani meje. To so

cih. Prav tako smo mlade vedno vključevali v vse naše proslave ob slovenskih državnih praznikih, z njimi smo posneli videočestitko Sloveniji za praznik. Zato, da spoznajo Slovenijo, da spoznajo slovensko kulturo, da spoznavajo Slovence. Želim si, da so prepoznali ta naša prizadevanja. V tem času sem srečala izjemne mlade posameznike, vidim ogromno potenciala pri porabskih mladih, zato jih moramo spodbujati in podpirati. Oni so odlični mladi ambasadorji Slovenskega Porabja, ki bodo delali za to skupnost in jo vodili v prihodnost. Ob tej priložnosti se jim topla zahvaljujem za njihove prisrčne želje, ki so mi jih



## KO KOLO NIKOLI NE NEHA VRTETI

posneli za slovo. Bilo je ganljivo in izjemno čustveno, ko sem jih poslušala na prireditvi našega konzulata ob dnevu državnosti Republike Slovenije in koncu mojega mandata.«

- *Tudi madžarska in slovenska vlada sta prepoznali, da*



*Predsednik Državnega sveta RS Alojz Kovšca je bil slavnostni govornik na svečanosti ob dnevu državnosti v letu 2021 na Generalnem konzulatu v Monoštru. (Ob generalni konzulki stoji slovenski veleposlanik v Budimpešti dr. Marjan Cencen.)*

je treba podpreti mlade, da bi ostali na matičnem območju v Porabju. Odločevalci so ugotovili, da je pri tem razvijanje gospodarstva nujno. Leta 2019 je Madžarska sprožila Razvojni program Slovenskega Porabja, lansko leto pa je gospodarsko pomoč Porabju najavila tudi Slovenija. Zakaj je po vašem mnenju utrjevanje gospodarskih osnov tako vitalnega pomena?

»Najprej naj izrazim veliko zadovoljstvo, da smo po večletnih pogovorih in prizadevanjih uspeli zagnati oba razvojna programa. Slovenski program je pilotni projekt slovenske vlade za podporo Slovincem zunaj meja, torej prvi takšen, in zato tudi toliko večjega pomena. Gospodarski razvojni programi imajo cilj, da se odpravi razvojni zaostanek pokrajine, da se vzpostavi gospodarska osnova tukajšnje slovenske skupnosti, da se okrepi njena samozavest in da mladi vidijo prihodnost na tem območju, da vidijo možnosti za uresničevanje svojih poklicnih ambicij v domačem okolju. Če bodo ostali doma, bodo tudi bolj motivirani za delo v skupnosti, za negovanje tradicije, vrednot in identitete.«

- *Večkrat se poudarja, da je lahko turizem prava prilož-*

*nost za Porabje, računamo tudi na številne obiskovalce iz Slovenije. Kaj ste opazili med štiriletnim mandatom, je postalo Porabje bolj prepoznavno v matični domovini?*

»Kot prvo naj izpostavim obiske visokih slovenskih predstavn-

*ste vzpostavili z madžarskimi partnerji na lokalni, regionalni ali celo državni ravni?*

»Sama ocenjujem te odnose na vseh ravneh kot zelo dobre, prijateljske, partnerske in dobrososedske. Mislim, da se prebivalstvo, ki živi na obeh straneh meje, najbolj zaveda, kako pomembno je imeti dobre sosede. Kajti na tej ravni se gradijo tudi zaupanje in prijateljski odnosi med državama. Vesela sem, da sem imela na lokalni in županijski ravni na obeh straneh meje sogovornike, ki so bili tem zamislil naklonjeni in so jih razumeli. Prav tako ocenjujem, da smo znali izkoristiti posebnost narodnostno mešanega območja na obeh straneh meje. Narodni manjšini sta trden most med državama, sožitje in sobivanje na tem območju pa je lahko vzor pri gradnji meddržavnih in



*Marca 2023 se je Metka Lajnšček udeležila obiska predstavnikov Slovincem na Madžarskem pri predsednici Državnega zbora RS Urški Klakočar Zupančič v Ljubljani.*

medsebojnih odnosov.«

- *Med vašim mandatom sta bili tudi leti, ki ju je močno zaznamovala pandemija koronavirusa. Delovanje generalnega konzulata se je korenito spremenilo, kakšno je bilo takrat vaše življenje, ste se morali bolj posvetiti konzularnim zadevam?*

»To je bilo res obdobje, ki smo si ga vsi zapomnili. Kmalu po mojem prihodu se je začela epidemija kovida, ki je potem kar nekaj časa trajala. Takrat je naš konzulat dnevno dobival vprašanja ne le državljanov Slovenije, ampak tudi prebivalcev Madžarske. Odgovarjati smo morali, kakšni so pogoji za prehajanje meje, kakšni ukrepi veljajo v eni ali drugi državi. Te-

densko – če ne še bolj pogosto – smo morali spremljati odloke, ki so jih sprejemali v Ljubljani in Budimpešti. Pomagali smo pri izdaji različnih potrdil, ker je bilo prehajanje oteženo. Še posebej pa sem si zapomnila, da so bili v nekem trenutku vsi trije mejni prehodi, ki povezujejo Porabje s Slovenijo, zaprti. In to je – predvsem pri starejših – obudilo spomine na pretekle čase železne zaves. Takrat smo s predstavniki tukajšnje slovenske skupnosti vložili veliko naporov in politične odločevalce tudi prepričali, da so v vmesnem času odprli vsaj en mejni prehod, ki Porabje povezuje s Slovenijo. Želim si, da se takšni časi v prihodnosti ne bi ponovili.«

- *Ko sva se pred štirimi leti prvič pogovarjala v teh prostorih, sem vas na koncu intervjuja prosil – saj ste tudi sami*

## ... DO MADŽARSKE

*Obvezne akcijske prodaje ne bodo ublažile draginje*

71 odstotkov vprašanih v raziskavi Inštituta Publicus meni, da obvezne akcijske prodaje, ki jih je vlada odredila od 1. junija, ne bodo ublažile draginje. Obvezne akcije se morajo izvajati tedensko, veljati morajo od četrтка do naslednje srede. Vlada je določila 20 skupin izdelkov. Trgovci so dolžni v akcijski prodaji v vseh skupinah izdelkov ponuditi v akciji vsaj en izdelek. Njegova cena mora biti vsaj za 10 odstotkov nižja od dotedanje najnižje cene. Provladni volivci bolj zaupajo vladi kot opozicijski, saj jih 45 odstotkov meni, da bodo akcijske prodaje pomagale pri ublažitvi draginje ter bodo znižale inflacijo. Toda 43 odstotkov pristašev vladnih strank ne verjame v to. Vprašani menijo, da je po trgovinah toliko akcij, da se med njimi težko najdejo izdelki, ki so znižani zaradi odredbe vlade. Trgovske mreže – velikokrat kot »figo vladi pod nos« – v obvezni akcijski prodaji ponujajo tudi izdelke, ki si jih večina kupcev niti po znižani ceni ne more privoščiti. Med temi so na primer losos, kokosova mast, avokado ali bio mandljevo mleko itn.

*Zlata medalja papežu Francišku*

Madžarska katoliška škofovska konferenca je ob obisku papeža Franciška dala pripraviti tri zlate medalje, eno od teh je dobil papež, drugi dve sta kardinal Péter Erdő in predsednik škofovske konference András Veres predala predsedniku in podpredsedniku vlade Viktorju Orbánu in Zsoltu Semjénu. Javno mnenje o pomembnosti papeževega obiska je precej deljeno; medtem ko 67 odstotkov pristašev vladnih strank meni, da je bil obisk zelo pomemben za Madžarsko, je 46 odstotkov vprašanih mnenja, da je sedem milijard forintov, ki jih je vlada plačala za organiziranje obiska, absolutno preveč.

-dm-



## KA SE JE TAM ČÜLO, TISTO JE TAM OSTALO

Margit Hegyvári, po dekliško Pintér, v Otkovci žive spodkar pri poštni. Njeni rojstni ram na Rigo brejgi stoji, ranč tam, gde je stari ram stau, gde sta baba pa dejdak živela. Te tau je gaušča že vse kaulakzarasla, depa še gnesden je eden najbola miren kraj, kama človek samo te zablaudi, če



Margit je pripravila dosta stari kejpov.

nekakoga išče, ovak od tistec tadale paut že nikam ne pela. Margita je tü gorarasla, tü je delala, krave pasla pa pomagala starišom. Zdaj je že v penziji, depa še itak je fejest aktivna, najbola pa te, gda grbanji rastejo. Tašoga reda njau doma zdržati sploj nej mogauče.

*- Margit, kak ste se vi doma na Rigo brejgi po iži zvali?*

»Mi smo Prolini bili, že stari ram, gde sta še dejdek pa baba živela, se je tak zvau. Sledkar gda je že te ram fejest na nikoj prišo, te so stariške nejdaleč kraj od tauga rama zozidali nauvi ram.«

*- Dosta grünta ste meli kaulak rama?*

»Nej smo meli velki grünt depa dosta je nam trbelo okapati, kositi, žetvo delati, stara baba je mejla kravo, tisto smo vsigdar mogli pasti, tak ka delo je bilau zavole. Zdaj te grünt je že gaušča cejlak zarasla, prvin so tam vse njive pa sonžete bile.«

*- Maš kakšni kejp od staroga Prolinoga rama?*

»Mam eden tjejp. Moja mati, brat pa dja smo dolavzeti

pred ramom, tau je te stari Prolin ram.«

*- Sto je štrti, tisti mali na srejudi?*

»Tau je edna baba (lutka), stero sem iz Merike daubila, moj vójac mi go je poslo, stero ga smo tak zvali, ka Čali. Tau je tistoga reda velko delo bilau, zvün tauga sem samo

je že tam naraudila.«

*- Maš eden stari tjejp, gde ste tvoja mati, oča pa ti si dolazeti, gde se je te tjejp redo?*

»Tau je vejn Tanay redo, vidiš, kakšne kite mam pa kakšno lepo alo. Tak mislim tau sem tō iz Merike daubila. Srmaka mati pa oča že eden ne žive, oča bi zdaj bejo devetdeset lejt star, mati pa osemdesettri.«

*- Kelko je vas mlajšov bilau?*

»Mi smo trdje bili, sestra Ildi pa brat Joži, depa samo dja sem doma ostala, sestra je v Novom mestu. Brat pa v Dunakesziji žive, depa, žau, njega smo pred dvōmi lejti pokopali.«

*- Maš več tjejpov iz šolski časov. Rada si v šaulo odla, dobro si se včila?*

»Nej sem rada odla v šaulo, bola bi tau pravla, sto odi rad v šaulo? V osnovni šauli še tak kak sem se včila, depa sledkar že nej. Nej sem se rada včila, pa nej so me njali tō nej. Mati je v kosavnoj fabriki začnila delati pa te doma je vse na mana ostalo, kak menša sestra tak brat, pa te še svinje, kokauši, dja sem



Margit, gda je ojdla na varaško gimnazijo, je živela v dijaškom daumi. (Na kejpji stoji v prvi vrsti druga s prave.)

»Tau je eden slamnati ram bejo, de je vsigdar nutatekla voda, da je dež ušo. Tašoga reda so mati piskre pa kante vōsklali, pa te voda je sé nutra kvapila. Dja se dobro spomnim še na te ram, te sem tak šest, sedem lejt stara mogla biti. Potejm so te stariške nauvi ram zidali, moja sestra se

te v osmi razred odla. Tak ka sploj sem nej mejla cajta se včiti.«

*- Gda si gimnazijo vōzopodla, kama si ušla delat?*

»Včasim na pošto, v telefonski centrali sem začnila. Dosta se nej mogla tistoga reda prebirati zato, ka nej bilau dela. Tau so mi prajli, ali v ciglence

dem delat ali na pošto. Tak sem te na pošto prišla pa petdvajsti lejt tam delala.«

*- Tau mena povej, ka je trbelo v telefonski centrali delati?*

»Če je stoj telefonero, te se je tau vse ročno zakapčūvalo. Če je stoj iz Sombotela telefonero v Števanovce, te je



Kak mala dekličina z mamov pa očom

najprvin Varaš pauzvo pa te mi smo zakapčili Števanovce. Pri vsikši telefonski številki edna lüknja bejla pa te si ta mogo tau žnjauro nutrapotiniti.«

*- Tau bi že gnesden nej šlau, gda pri vsikšom rami mamu telefon.*

»Tau se že gnesden vse avtomatsko dela, te se je zato dalo ročno delati, ka v vsikši vesi samo eden telefon bejo.«

*- Bilau je tak, ka je kakšni spoznani politik ali kakšni drugi spoznani človek zvau po telefoni?*

»Dostakrat je bilau tašo, depa tau, ka se tam čūja pa povej tau si nejsmo taprajti. Tašo je bilau, ka je pevec László Aradszky zvau pa proso, aj vežem nekakoga, pa samo po tistim mi je kapnilo, s čim sem gučala. Prvin si nej mogo tak brž telefonirati, dostakrat trikrat, štirikrat so zakapčili, ka si leko gučo, bilau, ka dve, tri vōre je trbelo čakati.«

*- Ka si delala potistim ka si odišla iz telefonske centrale?*

»V Števanovci na pošti sem delala več kak dvajsti lejt, potistim sem pa v Varaši na

psihiatriji delala še petnajset lejt. Gda sem v Varaši delala, te sem par lejt doma bejla, gda sta se hči pa sin naraudila.«

*- Zdaj si pa mlada penzionistka, nej?*

»Dobro bi bilau, depa eden penzionist ne more mladi biti, dja sem že pet lejt v penziji.«

*- Tau zato velka sreča, če stoj dobro zdravje ma, leko odi, ta dē, kama ške gda je penzionist, sploj pa zdaj, gda gobe rastejo.*

»V tejm istino maš, gda gobe rastejo, te dja moram titi, tau sem vejn od moža erbala, on je tak rad gobe brau dočas je zdravje emo. Pa nej samo on, cejla njegva družina, kak oča, dočas je živo, tak sestra je taša, ka fejest rada gobe bere pa najde tō. Dočas, ka sem vrkar na brejgi v gaušči doma bila, tam je dobro bilau, zato ka je nej trbelo daleč titi. Vō iz rama sem staučila pa sem že grbanj mejla v rokej. Zdaj že dosta menje gob je, vejn zato, ka dosta lüstva je bere, kusto je listke pa divje svinje tō vse goraskopajo.«

*- Kak rada gobe bereš, ranč tak rada je djejš tō?*

»Radi je djejm, depa gda dosta dje, te se že zato vōnadjejm, te nam že više pridejo.« (Kejp na 1. strani: Tri števanovske padaškinje (z lejve): Mari Magyarics, Ági Németh pa Margit Pintér)

Karči Holec



Od inda v gnešnji čas

## PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Od staroga lüstva je krajina ménje dobila. Tau nam tö od toga pripovejda, ka lidge že od davnik, davnik v njoj živejo. Tau je staro pleme bilau, nin 4500 lejt nazaj so v krajini živel. Kak Histri je pleme poznano. Kak povejdano, vö iz nji je ménje prišlo.

### Istra

je polotok (fél-sziget). Gnes ga za svojoga Hrvaška pa Slovenija mata. Slovenska Istra je dosta, dosta ménjša, kak pa tista, ka jo Hrvaška ma.

Ve se, ka vsikši varaš mora kaulak sebe ali pa zar za seuv zemlau meti. Zemlau, na steroy lidge delajo, ka leko v varaš krüj, vino, dajca, mesau pa vse drugo pride. Tak je indasvejta bilau, gnes so tau velko brigo baute prejkvzele. Depa, ranč Istra tam zar tej štiri varašov svoje pripovejsti pripovejda. Od toga tö, ka že od inda tri Istre poznamo. Te granice je nej politika naprajla, zavolo zemle se tau godi. Tak rdečo, belo pa sivo (sürkasto) Istro poznamo. Pa ranč takša zemla tam geste, ka takšo farbo ma. Vsi tej lidge, ka na zemli trej farb živejo, sami sebi Istriani ali pa Istrani

pravijo. Nejsu se za Slovence, Hrvate ali Talanje meli.



Istra daleč nut v maurdje sega. Vnaugi vekši pa ménjši varaši vcejlak skrak maurdja že gezere lejt stodjijo. Kaulak 345 km dugo obalo (part) cejla Istra ma, od toga je v Sloveniji tisti slejgnji 45 km. Tam vcejlak viško gor na pravom kraji skrak maurdja Koper, Izola, Piran pa Portorož stodjijo.

Po svojoj krajini se zovéjo. Nisterni bi leko užaljeni bili, ka kozo bi za svojo stvar meli. Depa, Istrani



Tak stari grb Istre vögleda. Kozo aj bi Istra za svoj grb zavolo indašnjoga staroga Kopra dobila. Po starom so kozo capris zvali, tak pa se je inda Koper zvau, gda je eške tam otok biu, na sterom so se divdje kozo pasle.

svojo kozo trno radi majo. Pravijo, ka ranč una skrb za njivo identiteto ma.

Gnes na rejci se tista indašnja koza v Istri najde. Se pa dosta drugoga iz stari časov leko vidi. V Istri so iz kamna zidali, toga tam nigdar ne sfali. Kamen duže kak pa cigeu ali lejs »žive«. Naša pripovejst se na dveraj Slovenske Istra začne.

### Stare zidine

V Istro se iz kontinentalne Slovenije zmejs med Socerbom pa Hrastovljami pride. Ves Socerb je po svetom človeki ménje dobila. Tam je ena velka jama, v steroy je vcejlak sam za sebe možakar Socerb živo. Tau je v časi bilau, gda je krščanstvo eške trno mlado vörvanje bilau. V Rimskom imperiji je krščanstvo dozapovejdano bilau. Mladi Socerb je tam v jami molo, pokauro je delo. Tau od mladoga vörnika je na vüje glavaši prišlo, leta 284 ga je bujti zapovedo. Pomalek je iz toga sveti Socerb vöprišo. Eške gnes vsikšoga 24. maja v jami sveto mešo slüžijo. S tejm se na njega spominjajo. Vcejlak skrak toga svetoga mesta grad Socerb stodji.

Grad eške ménje Strmec nosi. Na tej strmi skalaj je nin kaulak leta 1000 svoje življenje začno. Vnaugi gospodari so se v njem vöminili, sreča v bojnaj je tau delala pa tau tö, kak so se glavaške med seuv pogaudili. Trbej vedeti, ka Socerb je leko dober tau Istre obrano, gda je stoj škeu ta doj do bogati varašov skrak maurdja priti. Najbole sta se za njega Habsburška monarhija pa Beneška republika (Velencei Köztársaság) bojnali. Gnauk so ga eni meli, pa znauva drugi so v njem pa po cejli krajini prejnji bili. Zavolo vsej bojn so ga dostakrat mogli skur na nauvo gorpostavlati. Najbole poznano bitje se je leta 1615 zgodilo. Nut v gradi je

s svojimi sodaki kapetan pa po tejm grof Benvenuto Petač biu. Beneška republika je Socerb škela nazaj dobiti, pri tejm so 3000 svoji sodakov zgibili. Petač se je



Grad Socerb ranč na granici Krasa pa Istre stodji. Na fotografiji se lapau leko vidi, kak bi nekak nut v skalo vrezu. Ta tektonska prelomnica za tau granico vala. Socerb v sebi vnauge pripovejsti nosi. Njegve prejk 1000 lejt stare stene nam od toga pripovejdajo.

s svojimi trno dobro vöpokazo. S tejm je velke privilegije od monarhije daubo. Po tom slejgnjom bitji je Socerb zvekšoga mer emo. Törki so tö več nej kaulakvrat na velke bisneli. Mi pa znauva na pomauč velkoga

tovlje nam brž povej, od kejc je ménje dobila. Zavolo drejve (h)rast se tak zové. Gnes rast več tak na gauste ne raste, kak je tau v tistom časi bilau, gda je ves ménje

dobila. Lidge so ga vövsejli, ka so si njive pa paula naprepli. Nam pa ménje o trno stari časov pripovejda, gda so v krajino naši stari Slavi prišli. Imena po drejvaj pa po kakšnom bildji za trno stara valajo. Zvün toga



Tak je grad Janez Vajkard Valvazor vido, gda je leta 1678 v njem biu. Ménje na staroj slici je malo ovak napisano. Tak, kak je njemi v vüjo prišlo. Lapau pa se leko vidi, kak više maurdja na trauni sedi, kak bi kral cejle krajine biu. Tau nam ranč od toga pripovejda, kak smo točkar napisali, mimo Socerba je nej usikši doj do maurdja prišo.

Valvazorja pozovemo. Gda od Socerba po stari potaj z velki skal se dojspistimo, druge velke zidine nas čakajo. Eške na eno sveto mesto pridemo. Vas Hras-

Hrastovlje v sebi še dosta drugoga nosijo. Od toga pa kaj več drgauč povejmo, gda mo se znauva od gnes v indašnji čas šetali.

Miki Roš



## ČLOVEK PLANIRA, BAUG SKONČA

Pri letošnjem delu z našimi tikvi smo buma do tejamau nej meli tašo srečo kak smo biléj vcuj navčeni od začetakmau. Depa Baugi samo hvalo leko damo, ka smo od 2017. leta mau skurfurt na planirani den leko taopraili aktualno delo. Najprvim smo meli mali tau zemlé s 25-imi grmauvi, drugo leto duplansko, potistim



Flajsne slovenske penzionistke (z leve strani) Marika Wachter, Eva Lazar, Eržika Szabó, Marika Kürnyek, Eržika Varga (pokrita), Marika Mesics, Klara Fodor z mladim, fejs delavnim pomočnikom Markom Langom

smo pa od leta do leta že vöjpali vekši tau zemlé delati v mojej parceli pri Zadrugi vrčkarjev v Varaši. Za mali pauv guškic smo samo par žensk zvali löjpat, stere so ji pripauvale. Guškice smo pa gora ponöjcali za pečenjé raji kalačov, bejglinov, stere smo dali spečti z domanjimi penzionistkami na vekše programe našoga Dröjšta porabski slovenski penzionistov. Predlanjsko leto 2021. smo dali oprvim vönaprajti olaj, dobili smo 3,5 litra fajnskoga, fejs gaustoga olaja, za steroga cejno (21.000 ft) smo vöplačali delo za olaj pa smo od tistogamau vöplačüvali orača, ka je gnesden nej malo, pa gnoj. No, letos sem se pa tak odlaučila, če sem že tau vse dja začnila v tistom časi, gda sam vodila porabske slovenske penzioniste, ka mo letos oslejdijim sadili pa delali s tikvi, najbola pauleg vrejmena. V zadnji lej-taj, ali pauleg velke ijce, söjče ali toče, nej bilau zavolé pauva pa je té eške dosta zagnéjilo



Mark Lang nam je na veliko pomauč od začetakmau, med djezero mladimi, če se en taši delaven najde, nej zaman, ka slovenske korenine má.

tü. Zaman je cvelo tak bildje, ka se njim je vsakši čüdivo, döjn se nej vrglo zavolé pauva, ka je od leta do leta menje fčel delalo za tau, zakoj smo mi lidgé sámí kréjvi. Ovak pa tau tü nemo držala v seba, vidim, čütim, ka se tau delo ne ceni tak, kak bi bilau vrejdnó. Depa tau se naši ženskam nika ne šté, one trno rade pridejo, flajsno delajo, tisto karažno žuborenje med delom je veseldje poslöjšati. Tau tü porazmejo, gda nam vrejmén

vkriž deje, kak letos, gda smo keden dni mogli čakati, dočas smo leko taposadili že na dugo čičkano semenje. Zdaj pri okapanji pa osipavanji pa eške öjše bilau, Medard je opravo svojo doužnost. Zemla je težko goraposénila, tau se dobro vej, ka v mékom nej slobaudno okapati, osipavati pa eške bola nej. Zatau smo mogli od najprvim planiranoga dneva, 8. juniuša, vsikši den tadale dejvati tau delo, dočas, ka smo 14. juniuša zadvečerek v dvej vöri leko začnili delo. No, dja sama sebé samo za polonja delavca leko računam, ka sam mejla drugo brigo tü. Na srečo mamó enoga mladoga pomočnika, bodaučnoga školnika cerkvene šaule v Varaši Marka Langa, steri nam z dobre volé dvakart z motorno motikov gora okopo med redami. Tisti den se je tü fejs napalavalo na dež, zatau smo najprvim samo redé vökopali, aj se malo zemla eške zlufta kaulak tikvi, pa samo potistim

osipavali. Gda smo zgotovili za dobre tri vöre, smo pozabili vökopati travo med redami, ka se gnesden že redno vöpokazalo. Tau zmananöja, ka mujs mora 2-3 žensk eške potejm vökopati. Zdaj, ka je velka söjča gratala, so se pa pokazale viši tü, stere mo mujs mogli poškopiti, dola pošprickati s čemerom v vodej. Delo je žmetno bilau, ka je trava trno dosta vlage mejla od tistoga mau, ka je semen vöprišlo, bëjla je gausta pa velka, tikvi so pa že gnale svojo bildje, so zvekšoma že prerastle. Tašo lagvo, trvnato zemlau smo nikdar nej meli, depa niške se nej taužo, ka smo vedli, zakoj je tak. Na konci smo si pa na kratek čas vsedli, žmano podjeli pizzo pa go dolaoplaknili z mrzlim pivom, za koj se je pobrigala podpredsednica dröjšta Marijana Kovač.

Na konci moji mišlenj se trno lepau zahvalim vsem penzionistkam, Evi Lazar iz Slovenske vesi, Mariki Wachter, Eržiki Varga, Mariki Kürnyek z Varaša, Eržiki Szabó pa Mariki Mesič z Židove, posaba Marki Langi pa podpredsednici Marijani Kovač. Vöjpajmo, ka smo se nej zaman tröjdili, ka leko dobéjmo taši pauv z Boga pomočtjauv, kak si ga želéjmo.

Klara Fodor

Foto: Péter Bók, Klara Fodor

Mednarodna likovna kolonija Vino-Art

## Umetniki so ustvarjali med dobrovolničnimi vinogradi

V Dobrovniških goricah in okolici se je na 19. mednarodni likovni koloniji Vino-Art Dobrovnik sedem dni družilo in ustvarjalo štirinajst umetnikov. Na koloniji, katere organizator je Društvo za kvaliteto življenja in kulturo pitja



Na likovni koloniji je ustvarjal tudi Prekmurec Igor Banfi.

Vino-Art, so po besedah predsednice društva Vesne Seršen sodelovali priznani slikarji in kiparji iz Hrvaške, Madžarske in Slovenije. To so bili Igor Banfi, Nikolaj Beer, Matjaž Duh, György Csuta, Klementina Golija, Endre Göntér, Herman Gvardjančič, Cvetka Hojnik, Ferenc Király, Zdravko Milič, Željko Mucko, Gregor Pratneker, Darko Slavec in Klavdij Tutta. Umetniki so prebivali v zidanicah med vinogradi goric, sedež kolonije pa je bil v vinski kleti družine Seršen na Gornjem bregu.



Klavdij Tutta je ob pogledu na pokrajino slikal odtokanje Panonskega morja.

Seršenova je dodala, da likovno kolonijo organizirajo z namenom, da bi tako povezali ustvarjanje umetnikov s prizadevanjem društva za večjo prepoznavnost in promocijo tega dela prekmurske pokrajine ter življenja tamkajšnjega prebivalstva. Namen društva pa je tudi prek slikarskega ustvarjanja delu v vinogradih, na poljih in drugod vdahniti več žlahtnosti. Ustvarjanje je potekalo v Dobrovniških in Strehovskih goricah, pri Bukovniškem jezeru in na drugih mestih v okolici Dobrovnika.

Besedilo in foto Jože Gabor

[www.porabje.hu](http://www.porabje.hu)



# RAZGIBAJMO MOŽGANE

## SKANDINAVSKA KRIŽANKA

				AVTOR: MATEJŽ HLADNIK	IGRALKA IN MODEL ZALTA	PRINCESA LJUDSKIH SRC	NARODOPISEC	OMAR NABER	LISASTA KRAVA	ŠIROKO ODPRTO MORJE	TUDI SIR V OBLIKI HLEBKA
				IDEJNI UTEME LITELJ							
				ŽICA Z LUKNICO ZA VDEVANJE NITI		9					
				GLASBENIK PLESTENIAK VRTNA RASTLINA				SETEV, SEJANJE			
POMOČ: ALTANA ASANA KLUBI NEGEN	VELIKOST IN SUHOST	RAZPRŠENA TRDNA ALI TEKOČA SHOW	RAZTEGLJIVE IN OPIJLETE ŽENSKÉ HLAČE	ČEBELI PODOBNA ŽUŽELKA	OGLASNA DESKA GRAFIK IN SLIKAR DEBENUAK			BANJA ZA JOGANJE ATLETSKA DISCIPLINA	2		
PETO NAJVEČJE JAPONSKO MESTO			10			ZAPRITA TERASA NEMŠKA MANEKENKA (HEIDI)	11				
NAŠA PEVKA, ZMAGOVKA EMÉ 2018						OLIVER REED UGODEN POLOŽAJ V JOGI		MANUŠA STRANSKA DOLINA	SAMEC KOŠUTE	ANTIČNA LJUBLJANA	
VELIKAN, KOLOS					UDOBJE	AMERIŠKI KOŠARKAR BRYANT					
BAKTERIJA V OBLIKU KROGLJICE				ČUT V USTIH NAS SMUČAR (PETER)		4		POKRAJINA V PANONSKI NIŽINI MED SRB. IN HRV.	5		1
DELEŽ PADLIN ŠTUDENTOV		7			STARA MAMA RICHARD JAKOPIČ			LINESEK EDVARD RUSLAN	8		
NASELJE Z GRADOM NA KRAŠKEM ROBU											6
POČASNO GORENJE BREZ PLAMENA	3			12							

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	2	6	3	7	8	9	10	11	12	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	---



V četrtek 6. julija zrankoma v 6:50 si leko na televizijskem programu Duna TV poglednete nauvo oddajo Slovenski utrinkov. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič gnaki den zadvečerka v 13:25 na kanali Duna World.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi: <https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>  
Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

## TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

## SUDOKU

1		2	9											
	3							9	5	8				
	9		7											
		7		3				1						
			4	6	1									
		9		7				4						
						4				9				
8	2	6								4				
						7	2							1

## MATEMATIČNA UGANKA

$$\text{[Child 1]} + \text{[Child 1]} + \text{[Child 1]} = 18$$

$$\text{[Child 2]} + \text{[Child 2]} + \text{[Child 1]} = 22$$

$$\text{[Child 3]} + \text{[Child 3]} + \text{[Child 2]} = 18$$

$$\text{[Child 1]} + \text{[Child 2]} - \text{[Child 3]} = ?$$



## DELO V PARLAMENTU

16. junija je državni zbor obravnaval dva predloga zakonov v okviru narodnostne točke dnevnega reda. Prvi je bil samostojen predlog odbora T/4230 o spremembi zakonov CLXXIX iz leta 2011 o pravicah narodnosti in o spremembi



Slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss med govorom v parlamentu

zakona št. XXXVI iz leta 2013 o volilnem postopku, drugi pa predlog zakona T/4255 o novi poklicni poti učiteljev.

Predlog o spremembi zakona CLXXIX iz leta 2011 o pravicah narodnosti je postal aktualen na podlagi izkušenj pri izvrševanju zakonodaje in povratnih informacij predstavnikov narodnih manjšin. Poleg tehničnih pojasnil je namen predloga vzpostaviti skladnost med zakonom o pravicah narodnosti in zakonom CLXXXIX iz leta 2011 o lokalnih samoupravah na Madžarskem, kar bo omogočilo čim boljše uresničevanje pravic narodnostnih skupnosti do samouprave in samoodločbe, ki jih zagotavlja temeljni zakon Madžarske.

Zaradi izrednih razmer, povezanih s pandemijo koronavirusa, je bilo treba popis prebivalstva iz leta 2021 prestaviti na oktober in november 2022. Glede na preložitve izvedbe je uradna objava podatkov centralnega statističnega urada predvidena jeseni 2023. Zakon o pravicah narodnosti povezuje razpis in izvedbo volitev v samoupravo narodnih manjšin ter način imenovanja kandidatov s podatki iz popisa prebivalstva, ki je potekal pred volitvami. Glede na splošne lokalne volitve, ki

bodo 9. junija 2024, je treba spremeniti pravila o razpisu volitev v lokalne narodnostne samouprave. Mnenje odbora o predlogu zakona T/4255 o novi poklicni poti učiteljev je v splošni razpravi s strani odbora odposlana govornica pred-

Madžarskem do izobraževanja v maternem jeziku in do njihove samoodločbe na področju izobraževanja. Ta zakon posebej opredeljuje različne oblike narodnostne vzgoje in izobraževanja ter tudi to, kdaj morajo oziroma kdaj lahko upravljavci zavodov organizirajo ali izvajajo narodnostno vzgojno-izobraževalni proces.

Narodnostne samouprave kot upravljavke zavodov igrajo pomembno vlogo pri samoupravljanju narodnosti na področju izobraževanja.

Danes poteka narodnostna vzgoja oziroma izobraževanje v eni od zakonsko zagotovljenih oblik v 1500 ustanovah na Madžarskem: v obliki dvojezičnega izobraževanja v maternem jeziku, v obliki poučevanja maternega jezika narodnosti ali v obliki dopolnilnega pouka jezika narodnosti. Predlog zakona T/4255, ki uvaja nova pravila pri pravnem razmerju zaposlenih v javnem šolstvu



Člani Odbora za narodnosti z državnim sekretarjem Miklósem Soltészem in podsekretarjem Zoltánom Fürjesem ter vodjem glavnega oddelka Richárdom Tircsijem

razvoju otrok. Zato je izjemno pomembno spoštovanje stroke ter finančno in moralno priznanje omenjenih oseb od vseh akterjev v družbi, tudi vodstva države.

Aktualno stanje javnega šolstva in spoštovanje učiteljev v vseh oblikah sta za prihodnost narodnosti, ki živijo na Madžarskem, prav tako pomembna kot za slehernega Madžara.

Zakon CLXXIX (179.) iz leta 2011 o pravicah narodnosti podrobno ureja pravice narodnosti na

Madžarskem do izobraževanja v maternem jeziku in do njihove samoodločbe na področju izobraževanja. Ta zakon posebej opredeljuje različne oblike narodnostne vzgoje in izobraževanja ter tudi to, kdaj morajo oziroma kdaj lahko upravljavci zavodov organizirajo ali izvajajo narodnostno vzgojno-izobraževalni proces.

Narodnostne samouprave kot upravljavke zavodov igrajo pomembno vlogo pri samoupravljanju narodnosti na področju izobraževanja.

Danes poteka narodnostna vzgoja oziroma izobraževanje v eni od zakonsko zagotovljenih oblik v 1500 ustanovah na Madžarskem: v obliki dvojezičnega izobraževanja v maternem jeziku, v obliki poučevanja maternega jezika narodnosti ali v obliki dopolnilnega pouka jezika narodnosti.

Predlog zakona T/4255, ki uvaja nova pravila pri pravnem razmerju zaposlenih v javnem šolstvu

in novi način ureditve zaposlovanja ter kot novi pravni status postavlja dosežke pred starost in delovno dobo za diferenciranje plač, bistveno vpliva na učitelje narodnih manjšin, ki delajo v narodnostnem javnem šolstvu, zato je odbor narodnosti na Madžarskem predlagal, da se predlog zakona obravnava kot narodnostna točka dnevnega reda.

Ferenc Süttő

Foto: Služba za stike z javnostmi državnega zbora

### JAVNI RAZPIS

#### JAVNI RAZPIS

#### PROGRAM SPODBUJANJA GOSPODARSKE OSNOVE AVTOHTONE SLOVENSKE NARODNE SKUPNOSTI NA MADŽARSKEM 2021-2024 - UKREP 1

Datum objave:	28.06.2022
Rok za prispetje vlog:	16.8.2023
Razpisovalec:	Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM)
Informacije:	ZSM bo odgovarjal na vprašanja v zvezi s tem javnim razpisom le, če jih bo prejel pisno na elektronski naslov: <a href="mailto:ZSM.ukrep1@gmail.com">ZSM.ukrep1@gmail.com</a> Odgovorjeno bo na vprašanja, ki bodo prispela najkasneje do 14. avgusta 2023
Kontaktne osebe:	Viktória Hanzsek Marcell Tamaskó
Razpisna dokumentacija:	Vse potrebne dokumente za oddajo vloge in celoten opis najdete na spletni strani ZSM: <a href="http://www.zveza.hu">www.zveza.hu</a>
Razpoložljiva sredstva:	488.750,57 EUR (2023 = 198.750,57, 2024 = 290.000)
Drugi podatki:	Javni razpis in razpisna dokumentacija s pripadajočimi obrazci sta objavljena v slovenskem in madžarskem jeziku. V primeru odstopanj, velja slovenska verzija.  Najnižji znesek zaprošenih (nepovratnih) sredstev je 3.000,00 evrov, najvišji pa 50.000,00 evrov. Prejeta pomoč je obenem omejena s pravilom „de minimis“.  Intenzivnost dodeljene pomoči znaša največ 75 % upravičenih stroškov. Upravičenec mora zagotoviti vsaj 25 % lastnega deleža. V kolikor je prijavitelj davčni zavezanec, ki lahko zahteva vračilo DDV, je upravičen do največ 75 % zneska pomoči brez DDV-ja.  Razpis je del Programa spodbujanja gospodarske osnove avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem 2021–2024, ki ga financira Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport Republike Slovenije.

### NYILVÁNOS PÁLYÁZAT

#### PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

#### A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ AUTOCHTON SZLOVÉN NEMZETI KÖZÖSSÉG GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÖSZTÖNZÉSE PROGRAM 2021-2024 - 1. CÉLTERÜLET

Közzététel időpontja:	2023.06.28.
A pályázatok beérkezésének határideje:	2023.08.16.
A pályázat kiírója:	Magyarországi Szlovének Szövetsége (MSZSZ)
Információ:	Az MSZSZ a pályázati felhívással kapcsolatos kérdésekre kizárólag írásban válaszol. Kérdéseiket az alábbi e-mail címen tehetik fel: <a href="mailto:ZSM.ukrep1@gmail.com">ZSM.ukrep1@gmail.com</a> A 2023. augusztus 14-ig beérkezett kérdések kerülnék megválaszolásra.
Kapcsolattartók:	Hanzsek Viktória Tamaskó Marcell
Pályázati dokumentáció, teljes leírás:	Minden, a pályázat benyújtásához szükséges dokumentum, valamint a teljes leírás a MSZSZ honlapján található meg: <a href="http://www.zveza.hu">www.zveza.hu</a>
Rendelkezésre álló keretösszeg:	488.750,57 EUR (2023 = 198.750,57, 2024 = 290.000)
Egyéb információ:	A teljes pályázati leírás, a pályázati dokumentáció és a nyomtatványok szlovén, illetve magyar nyelven kerülnék nyilvánosságra. Amennyiben eltérés lenne, a szlovén nyelvi rész az érvényes.  Az odaitélt támogatás intenzitása legfeljebb a támogatásra jogosult költségek 75 %-át teheti ki. A kedvezményezettnek legalább 25 % önrészt kell biztosítania. Amennyiben a pályázó ÁFA-visszaigénylésre jogosult adóalany, legfeljebb a támogatás 75 %-ára jogosult ÁFA nélkül.  A pályázat A Magyarországon élő autochton szlovén nemzeti közösség gazdasági alapjainak ösztönzése 2021-2024 program része, melynek finanszírozója a Szlovén Köztársaság Gazdaságért, Turizmusért és Sportért Felelős Minisztériuma.

## Porabje

TEDNIK  
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek  
Založnik:  
Zveza Slovencev na Madžarskem  
Za založnika:  
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica  
Nikoletta Vajda-Nagy  
Naslov založnika in uredništva:  
H-9970 Monošter,  
Gárdonyi G. ul. 1.;  
tel.: 94/380-767;  
e-mail: [porabje@gmail.com](mailto:porabje@gmail.com)  
ISSN 1218-7062

Tisk:  
TOPnet d.o.o.  
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,  
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,  
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS  
za Slovence v zamejstvu in po svetu.  
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za  
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR  
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75  
11747068 20019127 00000000,  
SWIFT koda: OTPVHUHB